

Jedną z cech charakterystycznych stosunków międzynarodowych w XXI w. jest wzrastająca pozycja podmiotów subpaństwowych, w tym przede wszystkim miast i regionów. Na skutek przemian w światowej gospodarce i towarzyszących im intensywnych procesów urbanizacyjnych, jednostki samorządowe – a zwłaszcza metropolie – stają się miejscami koncentracji kapitału, wiedzy i wysoce wykwalifikowanej siły roboczej. W ślad za zwiększającym się potencjałem ekonomicznym samorządów, wzrastają ich ambicje polityczne.

Miasta i regiony coraz częściej nawiązują relacje na scenie międzynarodowej, realizując własne interesy w sferach takich jak m.in. ochrona zdrowia, ekologia, nauka czy biznes. Podmioty samorządowe konkurują między sobą o napływ inwestycji i kapitału ludzkiego już nie tylko w skali kraju, ale również na scenie globalnej. Realizacja tych interesów odbywa się zarówno na drodze rywalizacji, jak i poprzez kooperację z wybranymi partnerami zagranicznymi. Mamy tu na myśli umowy partnerskie, zawierane pomiędzy miastami lub regionami, otwierające nowe płaszczyzny współpracy. Większość unijnych miast (o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys.) posiada umowy partnerskie z innymi miastami. Podobnie rzecz się ma z regionami. Największa liczba tych relacji zawierana jest w obrębie UE, natomiast na drugim miejscu pod względem popularności są partnerstwa z miastami i regionami chińskimi i amerykańskimi *ex aequo*.

Dynamiczny rozwój międzynarodowej współpracy samorządów (tzw. paradyplomacja) zdecydowanie wyprzedza działania świata nauki na rzecz analizy i opisu tego fenomenu. Dzięki naszym wcześniejszym pionierskim badaniom udało się zidentyfikować skalę współpracy samorządów europejskich i chińskich. W literaturze przedmiotu wciąż natomiast istnieje wyraźna luka dotycząca transatlantyckich relacji miast i regionów oraz ich wpływu na stosunki UE-USA. Celem naszego projektu jest usunięcie tych „białych plam”.

W trakcie naszych badań będziemy szukać odpowiedzi na pytania dotyczące cech charakterystycznych współpracy europejskich i amerykańskich samorządów. Ponadto, będziemy się starali zidentyfikować ewentualne różnice w relacjach transatlantyckich pomiędzy szczeblem miejskim a regionalnym. Uzyskane odpowiedzi zostaną porównane z wynikami analogicznego badania przeprowadzonego przez nas w zakresie subpaństwowych relacji europejsko-chińskich. Dzięki temu będziemy mogli opracować listę podobieństw i różnic pomiędzy współpracą europejskich regionów i miast z partnerami amerykańskimi i chińskimi.

Nasz plan działań badawczych podzielony jest na trzy etapy. W pierwszej kolejności skierujemy ankiety do wszystkich miast w UE (powyżej 50 tys. mieszkańców) oraz regionów (na poziomie NUTS2). Na podstawie uzyskanych odpowiedzi stworzymy mapę miast i regionów, które prowadzą czynną współpracę z partnerami amerykańskimi. Badanie uzupełnione zostanie przeglądem stron internetowych miast i regionów. W drugim etapie ankiety zostaną wysłane do wszystkich zidentyfikowanych partnerów. W trzecim etapie zostaną zrealizowane badania jakościowe bazujące na metodzie wywiadu bezpośredniego z urzędnikami odpowiedzialnymi za relacje transatlantyckie w Waszyngtonie i Brukseli (studia przypadku 5 wybranych partnerstw europejsko-amerykańskich).

Nasze badania są całkowicie pionierskie, ponieważ do tej pory nikt nie zajmował się współpracą miast i regionów europejskich z partnerami amerykańskimi. Materialnym efektem naszej pracy będzie monografia oraz trzy artykuły naukowe. Wierzymy, że tak zaprezentowana analiza relacji transatlantyckich na szczeblu subpaństwowym będzie przyczynkiem do refleksji, a w ślad za tym do wyciągnięcia praktycznych wniosków (zarówno przez władze centralne jak i samorządowe) w zakresie znaczenia aktywności paradyplomatycznej w XXI w.